SAMEININGIN.

Mánaðarrit til stuðnings kirkju og kristindómi Íslendinga, gefið út af Hinu ev. lút. kirkjufélagi Íslendinga í Vestrheimi.

ÁTJÁNDI ÁRGANGR:

Marz 1903—Febr 1904.

RITSTJÓRI

Jón Bjarnason.

ÚTGÁFUNEFND:

JÓN BJARNASON, FRIÐRIK J. BERGMANN, ÓLAFR S. ÞORGEIRSSON, N. STEINGRÍMR ÞORLÁKSSON, PÉTR HJÁLMSSON, WILHELM H. PAULSON, HALLDÓR S. BARDAL.

WINNIPEG

PRENTUÐ Í PRENTSMIÐJU LÖGBERGS.

EFNI:

Sameiningin.

Mánaðarrit til stuðnings kirkju og kristindómi Íslendinga.
gefið út af hinu ev. lút. kirkjufélagi Ísl. í Vestrheimi.

RITSTJÓRI *JÓN BJARNASON.*

18. ÁRG. WINNIPEG, MARZ 1903. NR. 1.

Jesús í Getsemane.

Prédikan út af inngangsþætti píslarsögunnar, flutt í Fyrstu lútersku í Winnipeg 1. sd. í föstu síðastl. af ritst. „Sam."

Hér erum vér staddir fast við miðdepil kærleiksopinberunar guðs, sem er fórnargjörð sonarins í hinni dýpstu mannlegu niðrlæging hans hér í heimi oss öllum syndföllnum og sekum mönnum til frelsunar um tíma og eilífð. Það blasir hér við oss dýrð drottins í svo angrblíðri mynd sem hugsazt getr, dýrð friðþægingarkærleikans í persónu Jesú, dýrð hins heilaga sársauka í sálu hans á þeirri stund, er hann stígr út í dauðamóðu píslarsögunnar, dýrðin, sem skín út úr ásjónu hans, þegar hann þrátt fyrir hinar sáru, logandi mannlegu kvalatilfinningar beygir sinn vilja algjörlega undir vilja himnaföðursins, dýrð Jesú í hyldýpi dauða-angistarinnar, en líka — undir eins á eftir — dýrð hinnar guðlegu rósemi og hins guðlega valds, sem einkennir orð hans og alla framkomu stöðugt þaðan í frá á gjörvöllum píslarferlinum. Söguþáttr texta vors er í rauninni að eins inngangr til píslarsögunnar. Það er ekki enn verulega, meðan þeir atburðir eru að gjörast, sem þar er sagt frá, farið að kvelja hann, hinn saklausa og heilaga guðmann. Svo lengi sem Jesús dvelr í Getsemane er hann svo að kalla að eins staddr í anddyri píslarsögu-helgidómsins. En engu að síðr er það þó svo fyrir honum þá eins og kvalaþunginn allr, sem honum var búinn, sé þegar yfir hann kominn í sínum algleymingi. Hann gengr hér í gegn um alla

píslarsögu sína fyrirfram. Það er skýrt tekið fram af guðspjallamönnunum, að hann hafi svo og svo löngu áðr vitað það allt fyrir, sem fram við hann átti að koma. Hið sama vitnaði hann og sjálfr með eigin orðum margsinnis. Og að því er snertir kvala-örlög þau, er yfir honum vofðu eftir að hann hafði gefið sig á vald óvina sinna og ofsóknarmanna, þá ber sálarangistin hans í Getsemane alskýran vott þess í verkinu, að allar þær yfirvofandi skelfingar voru honum fyrirfram kunnar út í yztu æsar. Fyrir þessa sök tvöfaldast og jafnvel margfaldast píslarsaga Jesú, að því er snertir tímalengdina og þá auðvitað einnig stœrð kvalanna. Því að sjálfsögðu er djúpr, óumrœðilega djúpr, sársauki samfara því, að hann veit allt þetta fyrir, sem yfir honum vofði í kvala-áttina.

Þegar undir eins og hann með skírninni í Jórdan lét vígjast til Messíasar-embættisins kenndi hann áreiðanlega sársauka hinna væntanlegu friðþægingarpísla, þótt sá sársauki væri þá á huldu. Og meðan stóð á hinni löngu föstu hans í eyðimörkinni og þar með fylgjandi freistingarraunum hans brauzt sársaukinn út. Píslarsagan hans er augsýnilega byrjuð þegar undir eins þá. Og vissulega gleymir hann aldrei þaðan í frá fórnargjörðinni, sem fyrir honum lá, né kvölinni, sem henni hlýtr að vera samfara. En því lengr sem líðr á tímann, því nær sem fœrist dauða hans, því ríkari verðr sú hugsan í sálu hans og því meiri sársaukinn út af henni. Alkunn eru þessi hryggðarorð hans: „Nú er sál mín óróleg, og hvað skal eg segja?“ (Jóh. 12,27). Auðheyrt var hann, þá er hann mælti þeim orðum, mjög verulega genginn inn í ókomna píslarsögu sína í huganum. En enn þá dýpri og sárari er þó sú hugsan nú orðin hjá honum, er hann í texta vorum birtist oss á skírdagskvöld í Getsemane; því þá veit hann, að það er komið fast að hinni miklu fylling tímans, þá er stórveldi myrkranna legðist á hann með öllu sínu kvala-afli og hann, hið fyrirhugaða fórnarlamb guðs, hlyti að þola hina hryllilegu dauðahegning. Það, sem Jesús tekr út í Getsemane, hefir í sér kvalafyllinguna alla, sem fyrir hann var væntanleg á næsta degi. Hún stendr þarna afmáluð fyrir sálarsjón hans fyrirfram í allri hennar ógurlegu stœrð. Og í mesta máta merkilegt er

það, að vér sjáum það enn þá skýrar hér fyrirfram — í Getsemane, hve óendanlega mikið hann tók út eftir að hann líkamlega var kominn inn í aðal-helgidóm friðþægingarpíslanna heldr en síðar, meðan þau undr voru í raun og veru að gjörast. Frá því að tekið er að misþyrma honum þessa sömu nótt í húsi œðsta prestsins og þar til hann að morgni næsta dags er negldr á krossinn á Golgata heyrist aldrei minnsta æðruorð til hans, engin umkvörtun, ekkert kvein, hversu hryllilega og grimmilega sem hann er útleikinn. Og meðan stendr á áframhaldi kvala hans á krossinum, meðan þær ógurlegu sex klukkustundir eru að líða, þá er það ekki heldr nema allra snöggvast í bili undir hið allra síðasta, að merki þess kemr fram frá honum sjálfum, hve óumrœðilega mikið það hafi verið, sem hann þá varð að taka út. Það er þegar hann í hinu yfirnáttúrlega náttmyrki, er grúfði yfir krossfestingarstöðvunum, heyrist taka sér í munn orðin sáru, ógleymanlega í upphafi 22. Davíðs sálms og hrópaði: ,,Guð minn, guð minn! hvers vegna hefir þú yfirgefið mig?" En það er að eins eitt augnablik. Ein einasta fjallhá alda, sem rís þar upp á kvalahafinu allra snöggvast; en hún er óðar liðin hjá, hnigin í djúpið, dáin og horfin. Yfirborð þess hafs bæði á undan og eftir fyrir manna sjónum svo kyrrt og rólegt eins og rennsléttr spegilflötr. Þar sem aftr á móti áðr, meðan hann fyrirfram í Getsemane er að hugsa um þetta allt, er yfir hann átti að koma, kvölin í sál hans er svo nístandi sár, að hún virðist ætla að slíta hann sundr og gjöra með öllu út af við hann. Kvölin er seinna nálega öll í undirdjúpi sálar hans. En hér, í Getsemane, brýzt sársaukinn miklu meir út. Ein kvala-aldan eftir aðra ríðr hér yfir hann. Í sambandi við það, er síðar birtist á yfirborðinu, stendr miklu lengr á angistarumbrotunum í sál hans nú. Enginn nema guð einn getr kannað dýpt friðþægingarkvala Jesú. Þar er vitanlega um órannsakanlegt guðlegt undr að rœða. En það að Jesús tók svo mikið út fyrirfram eins og sagan um angist hans í Getsemane ber vott um, það er sálarfrœðislega eðlilegt, þegar því er haldið föstu, að hann jafnframt því að vera guð var alsannr maðr, og því um leið, að hann var kominn í heim þenn-

an til þess að verða friðþægingarfórn fyrir synd gjörvalls mannkynsins. Í þeirri trú, en líka að eins á þann hátt, verðr þessi kvöl hans í Getsemane skiljanleg og allt hitt, sem þar fór á eftir þangað til píslarsagan var algjörlega á enda.

Eg ætla nú til samanburðar við Getsemane-kvöl frelsarans að benda á nokkur stór-hátíðleg atvik, er komið höfðu fyrir löngu áðr í hinni helgu sögu Ísraels á gamla testamentis tíðinni. Fyrst er það sagan um Móses, þegar fast var að því komið, að drottinn Jehóva, guð almáttugr, léti köllunina útganga til hans til þess að leggja á stað úr Midíanslandi til Egyptalands á fund faraós og krefjast þess af honum, að hann leyfði lýðnum hans útvalda að fara þaðan burt. Móses sér þar allt í einu í eyðimörkinni fram undan sér út frá Hórebfjalli undarlega sýn: þyrnirunn, sem stendr í ljósum loga, en eyðist þó ekki af brunanum. Hann gengr nær, til þess, ef verða mætti, að hann fengi skilið í því, hvernig á þessu gæti staðið. En þá heyrir hann rödd, er til hans kemr beint úr hinum loganda runni og segir: „Gakk ekki hingað! Drag skó þína af fótum þér, því sá staðr, sem þú stendr á, er heilög jörð.“ Þetta er rödd drottins sjálfs. „Eg em“—segir röddin enn fremr—„guð föður þíns, guð Abrahams, guð Ísaks og guð Jakobs.“ Og er Móses heyrði þetta, byrgði hann fyrir andlit sitt, því hann þorði ekki að líta upp á guð. Og með huldu höfði hlustar hann svo á boðskap köllunarinnar, er nú gekk út til hans frá drottni. Í þessari gamla testamentis sögu er tákn, verklegt tákn og tákn í orðum, sem skýrt og hátíðlega fyrir augum trúarinnar fyrirmyndar Getsemane-baráttu frelsarans. Í œðsta og fullkomnasta skilningi má segja, þegar þú—hver sem vera skal—heyrir boðskap núveranda texta vors og horfir í anda á Jesúm í þeim sporum, að staðrinn, sem þú stendr á, sé heilög jörð. Sannarlega ætti allir, þegar hingað er komið, að draga skó sína af fótum sér. Önnur eins angistarsýn og þessi krefst heilagrar lotningar af öllum áhorfendum. Þegar þú sérð eitthvert mannlegt líf í djúpri sorg, sárum kvölum, líkamlegum kvölum eða andlegum kvölum, eða því hvorutveggja sameinuðu, þá má með fyllsta rétti segja, að þú horfir inn í helgidóm. Og allra helzt

þó, ef þú veizt, að sá, sem syrgir og kvelst, er góðr maðr. En þegar þú horfir á Jesúm eiga bágt, eins hryggan, eins hræddan, eins angistarfullan, eins kvalinn og kraminn og hann birtist, þegar hann er kominn til Getsemane, og hugsar um það, hvað hann er í sínu innsta eðli og hvernig á þeim skelfingum stendr, þá verðr þér ljóst, að það er hið allra helgasta í helgidóminum, sem við þér blasir. Um fram allt þá sjálfsagt, að allir dragi skóna af fótum sér.

,,Hver má hugsa' um þjáning þessa,
þeim hún ei sé tárapressa,
þó að sekr þyldi neyð?
En hér leið hinn allra bezti.
Augu mín og hjarta bresti.
Sjálfr heilagleikinn leið!"

Þarna sér þú hinn loganda þyrnirunn í enn þá miklu æðra skilningi en Móses forðum. Út í sannkallaðan eld, sárar, langvinnar andlegar eldraunir, var Móses kallaðr af guði; hann átti að berjast fyrir þjóð sína upp á líf og dauða þaðan í frá æfi-langt. Hennar málefni skyldi hann taka að sér; hennar fyrirliði átti hann að verða, þegar hún var að slíta af sér þrældómshlekkina og brjótast burt áleiðis til fyrirheitna landsins og guðs barna frelsisins. Og mannlega talað átti hann að bera þjóðarsyndirnar allar á sjálfum sér. Hann sá þær eldraunir allar fyrirfram. Guð sýnir honum þær sjálfr með undri hins loganda þurnirunns. Píslarsaga hans hin ókomna blasti þarna við honum í og með því hátíðlega tákni. En hann sér þar líka huggunina, líknina drottinlegu, er lögð var fyrirfram með þrautinni. Hann skal fyrir guðlega náð, hina verndandi hönd drottins, komast heilu og höldnu út úr eldraununum öllum. Fyrirtœki hans skal heppnast, blessast. Því þyrnirunnrinn eyddist ekki, þótt hann stœði í björtu báli. En þá fyrst, þegar sagan um kvöl Jesú í Getsemane er að gjörast, sést það, sem allra stórkostlegast og dásamlegast, hræðilegast og gleðilegast er af því, er hinn logandi þyrnirunnr táknar, — dýpsta sorgin í mannkynnssögunni, sárasta kærleikskvölin, sem til getr verið, — hin heilaga sorg og kvöl friðþægingarinnar í persónu guðmannsins Jesú, sem í hinni djúpu niðrlæging hefir tekið það að sér að bera á sjálfum sér gjörvalla mannkyns-

syndina út í dauðann. Og, vinir mínir, svo framarlega sem þér fyrir trúna eigið andlegt ítak í þessu heilaga undri friðþægingarinnar, skal yðr verða borgið í öllum ókomnum eldraunum æfisögu yðar. Hversu sárt sem þér finnið til út af myrkra-afli syndarinnar í sjálfum yðr eða fyrir utan yðr, eða öðrum mótlætissorgum, þá skal það ekki gjöra út af við yðr; þvert á móti skal það í Jesú nafni allt leiðast vel út, verða yðr til eilífrar blessunar. Í kjölfari sorgarinnar og kvalarinnar skal sæla, himnesk guðs barna sæla, koma streymandi frá drottni inn í sálir yðar. Þyrnirunnrinn ekki eyðast eða skemmast, hvernig sem í honum logar. — Sorgin guðs börnum hér ómissandi. Lífsnauðsyn fyrir pílagríma drottins að koma við í Getsemane á leiðinni.

Annað atvikið, sem eg í sambandi við hryggðarmál texta míns vil minna á í fornsögu gamla testamentis tíðarinnar er það, þegar Abraham að boði drottins leggr á stað til Móría með hinn ástfólgna son sinn Ísak, til þess búinn að slíta hann frá hjarta sínu og fórna honum, með eigin hendi að hrinda honum út í dauðann. Það hefir vanalega í kristinni kirkju verið litið svo á, að Abraham í þeim sporum jarteikni guð föður í því hann fórnar hinum heilaga elskulega syni sínum Jesú til þess að friðþægja fyrir syndir vor allra, en Ísak jarteikni frelsarann. Og sá skilningr getr vissulega verið í alla staði réttr.*) En enn þá eðlilegra finnst mér það vera að bera Abraham, við það alvarlega stórhátíðartœkifœri á æfi hans, saman við Jesúm á krossferli hans, einkum og sér í lagi þegar hann í hinni óumrœðilegu sálarkvöl birtist oss í Getsemane. Af föðurlegri nærgætni og mildi dylr Abraham það fyrir Ísak syni sínum í lengstu lög, allt fram að síðasta mikla reynslu-augnablikinu, hvað hann að boði guðs ætlar við hann að gjöra. Að sínu leyti alveg eins og hinn himneski faðir lang-oftast heldr því algjörlega á huldu fyrir oss, sem sárast og óttalegast bíðr vor að vilja hans í ókomnu tíðinni.

---

*) Þannig segir Hallgrímr Pétrsson í 30. passíusálminum:

„Þessi krossins þunga byrði
þér var, drottinn, lögð á bak,
svo fyrirmyndan fylld sú yrði,
þá fórnarviðinn bar Ísaak.“

Og fyrir þá miskunnsemi ætti oss öllum í Jesú nafni að vera ljúft að þakka góðum guði. En um fórnina miklu, hræðilegu, sem Abraham á að inna af hendi, fær hann að vita fyrirfram. Sannarlega er hann þá í þeim sporum, eða á þeirri hörmungaleið, ímynd drottins vors Jesú Krists, þegar eldr hinnar ókomnu píslarsögu hans œddi í sálu hans í Getsemane. En stórkostlegt er að hugsa um það, að Abraham skuli geta tekizt að dylja sorgina og kvölina, sem hlýtr að hafa gagntekið sálu hans við það tœkifœri, fyrir syni sínum; en þegar Jesús í Gatsemane er að búa sig undir þá fórnargjörð, sem honum var ætluð og hann hafði af fúsum og frjálsum vilja kosið sér, þá á hann þess engan kost að þagga niðr í sál sinni sársaukann út af hinni væntanlegu og fastákveðnu fórn sinni, getr ekki kveðið sál sína í ró, — ekki fyrr en eftir svo og svo langa og hræðilega baráttu. Þetta vottar það skýrt, að orsök angistarinnar í sálu Jesú hafi verið meiri — óendanlega meiri og víðtœkari — en nokkurt annað sorgarefni, sem komið hefir fyrir í mannkynssögunni hér á jörðinni, — sorgarefni, sem að eins guðleg hugsan nær út yfir.

Þriðja dœmið úr gamla testamentis sögunni, sem eg vil benda á til samanburðar við söguna um sálarkvöl Jesú í Getsemane, er Jakob, sonr Ísaks, þegar hann á ferðinni austan úr Mesopotamíu með hina stóru fjölskyldu sína og alla aleigu sína er staddr við ána Jabbok og hefir frétt, að Esaú bróðir hans, sem hann svo stórkostlega hafði syndgað á móti og reitt til reiði endr fyrir löngu, er þeir voru saman í föðurgarði, væri þar með fjölmennan her á ferð mjög skammt á burtu. Nú tók hin gamla synd að stinga hann — svo sárt. Hann þóttist vita, að bróðir sinn vildi nú ná yfir sér hefnd. Honum fannst það í alla staði eðlilegt, að hann notaði þetta tœkifœri, sem hér var til hans komið. Því það vissi hann svo vel, að í núverandi sporum sínum gat hann alls ekkert viðnám veitt, engri vörn fyrir sig og sína komið, ef Esaú réðist nú á þá í óvinveittum hug með herliði því hinu harðsnúna, er hann hafði yfir að ráða. Í augsýnilegri, ógurlegri dauðahættu vissi hann sig staddan með öllum ástmennum sínum. Hugrakkr var Jakob ekki að eðlisfari; en ekki myndi hann þó svo mjög

í þetta sinni hafa kviðið fyrir voðanum, sem yfir vofði, hefði að eins hann sjálfr verið í hættu. Eigingjarn var hann, hafði frá barnœsku nálega eingöngu hugsað um sína eigin persónulegu hagsmuni. Og vitanlega var það aðal-synd hans. Þó var hann ekki fyrst og fremst nú að hugsa um sjálfan sig, heldr um ástmennahópinn, sem með honum var, — það, að öll voru líkindi til, að hörð og hræðileg hegning fyrir hans eigin syndir yrði vægðarlaust látin dynja yfir þessi önnur mannslíf, sem hann elskaði svo heitt — vissulega nú miklu heitar og sárar en sitt eigið líf — ; þau höfðu ekkert til saka unnið, en nú myndi syndagjöldin hans koma yfir þau. Ó, hve sárt hann fann til á þessari stund! En líka — hve nálægt hann fœrðist heilögum og réttlátum guði út af þessari angist iðrunarinnar og elskunnar! — Hvað verðr nú úrræði hans? Hið sama, sem beint liggr við oss öllum á hættunnar og sorgarinnar tíð. Hann sneri sér biðjandi til guðs. Bað heitt, hjartanlega, eins og sá, er veit, að lífið liggr við. Bað meðal annars með þessum orðum: ,,Frelsa þú mig af hendi bróður míns, af hendi Esaú; því eg er hræddr við hann, og óttast, að hann yfirfalli mig og drepi líka mœðrnar með börnunum." — Þar birtist sárasti blettrinn í sorgarhugsan hans, — kvíðinn fyrir skelfingunni, sem vofði yfir þeim hans vegna. Þetta er dauða-angist elskunnar, sem skýrt bendir til Jesú í Getsemane. Jakob er þarna svo að kalla í Getsemane. Bœnin ber þann ávöxt, að honum hugsast ráð til þess að blíðka bróður sinn. Hann sendir einn erindsreka eftir annan á stað — eftir að hann hefir komið skuldaliði sínu öllu yfir ána — með stórar gjafir honum til handa. En hann einn nemr staðar á hinum bakka árinnar seint að kvöldi, og þar heldr hin andlega barátta hans við guð — eða öllu heldr við hinn náttúrlega mann hans sjálfs frammi fyrir augsýn guðs — áfram. Það er hin ógleymanlega glíma Jakobs — glíman við hinn ókennda mann, engil drottins, sama sem við drottin sjálfan. Þar fullkomnast Getsemane-stríðið hans. Hann vann sigr í þeirri baráttu; en augsýnilega sigrar hann að eins fyrir þá sök, að hann þá lærði fullkomlega að beygja sinn náttúrlega vilja undir hinn heilaga vilja guðs. Vissulega á

þannig að skilja þessa gömlu sögu um glímu Jakobs. Hann nefndi staðinn Pníel, sem merkir auglit guðs,—,,því", sagði hann, ,,eg hefi séð guð bersýnilega, og líf mitt er frelsað." Og í því hann um morguninn eftir hina miklu andlegu baráttu alla nóttina, bœnina, glímuna við guð, lagði á stað til þess að halda áfram ferð sinni, rann sólin upp. Kæru vinir! Í andlegum skilningi rennr sólin upp yfir yðr alla, þegar þér í bœnarbaráttu yðar eruð komnir svo langt, að þér hafið beygt yðr undir vilja guðs. En þetta getum vér hvergi til fullnustu lært nema hjá þeim eina—Jesú frelsara vorum í Getsemane.

Bœnin—auðmjúk, heit, sterk, dýrðleg bœn—er samtvinnuð við sálarkvöl Jesú í Getsemane. Þetta tvennt—kvölin og bœnin—er þar svo fast saman vafið, að það verðr með engu móti rakið sundr. Gegn um bœnina streymir kvölin, angistarhugsanin, fram úr djúpi sálarinnar; en hins vegar fær sál hans út af þeirri bœn, innan skamms, þegar tíminn—guðs tími—er kominn, fullkominn frið. Ó, brœðr og systr! Hér sjáið þér svo vel,—hvergi eins vel og einmitt hér,—hvílík lífsnauðsyn það er fyrir alla að kunna að biðja, hve óendanlega dýrmætt það er að geta á þann hátt leitað á náðir himnaföðursins, þegar þér, syndugir, veikir, ósjálfbjarga menn, eruð í einhverjum sárum nauðum staddir. Ef til vill amar ekkert verulegt að þér, vinr minn, nú sem stendr. Ef til vill þekkir þú ekki mótlæti, sorg og kross, nema af afspurn. En enginn dagr er í því tilliti til enda tryggr. Það getr áðr en minnst varir runnið upp yfir þig biksvart hörmungarský. Það er eins líklegt og nokkuð annað, að þú sért nú á leiðinni til Getsemane og verðir þangað kominn innan mjög skamms tíma. Þar er öllum að sjálfsögðu búin kvöl og sorg, sem enginn náttúrlegr mannskraftr fær rekið burt eða neitt við ráðið. Ó, að þú sért þá algóðum og almáttugum guði svo handgenginn, að þú kunnir að biðja hann með sanntrúaðri, iðrandi, auðmjúkri bœn í Jesú nafni! Það getr tekizt að ná til guðs á bœnarinnar leið eftir að til Getsemane er komið, þótt aldrei hafi menn haft reynslu fyrir þeim samfundum áðr. En það er mjög hæpið og heyrir vissulega til undantekninga frá því, er vanalegt getr talizt. Það má

með fyllsta rétti kalla það yfirnáttúrlegt kraftaverk, sérstakt drottinlegt náðar-undr, þegar slíkt kemr fyrir. En að búast við því, að maðr verði fyrir slíku kraftaverki, þá er í nauðirnar er komið, er hræðilegt óvit — syndsamlegt oftraust. Áðr en í Getsemane er komið verða allir að hafa lært þá himnesku íþrótt að biðja til guðs, og þá um leið — því það er aðalatriðið í allri sannri bœn — að beygja sinn vilja undir vilja guðs. Þá er vissa — gleðileg, guðleg vissa — fyrir því, að vel verði beðið, og það nálega ósjálfrátt, í sérhverri ókominni Getsemane-baráttu, — með samskonar árangri og bœnagjörðin frelsarans hafði við inngöngu hans í píslarsöguna miklu, óviðjafnanlegu, — guðlegri rósemi, guðlegum styrk í öllu kross-stríðinu, sem enn þá kann að vera eftir.

Í fljótu áliti getr það virzt undarlegt, að Jesús skuli verða eins óumrœðilega hryggr, að sál hans skuli fyllast annarri eins skelfilegri dauða-angist við inngöngu hans í píslarhelgidóminn eins og texti vor ber svo ótvíræðan vott um. Svo sár og nístandi var sú sálarangist, að hann sveittist blóði, og það svitabað svo mikið, að blóðdroparnir hrundu af andliti hans ofan á jörðina. Slíkt á vissulega engan sinn líka í nokkurri mannlegri angistarsögu hér á jörðinni. Var þá Jesús ekki hugrakkr? Enginn mun áræða að neita því, jafnvel enginn í hópi vantrúuðu mannanna. Myndi ekki hiklaust mega telja hann allra manna hugrakkastan? Vissulega. Myndi ekki vantrúin tjá sig fúsa til að játa því, að Jesús sé að minnsta kosti ein af mestu hetjunum, sem mannkynssagan veit frá að segja? Vafalaust. En hví þá þessi óviðjafnanlega angist í sálu hans í Getsemane? — sú djúpa hryggð? sú sára kvöl? Stórir hópar manna, trúaðra og vantrúaðra, hafa hringinn í kringum jarðarhnöttinn á liðnum öldum gengið á móti dauðanum í fullt eins hryllilegri mynd og dauði Jesú hafði að ytra áliti; og margir þeirra hafa þó ekki — fyrir manna sjónum — látið þau kvala-örlög neitt hið minnsta á sig bíta. Vér lesum um þann og þann, sem var brenndr á báli, hjólbrotinn, eða á annan ógurlegan hátt píndr til dauða, án þess nokkurt kvein hafi til hans heyrzt eða komið hafi fram nokkurt hræðslu-merki áðr en hann gengi út í þær píslir. Oss

ofbýðr slíkt hugrekki — eða slík harðneskja. En hvernig á þá að gjöra sér grein fyrir því, að Jesús — hetjan óviðjafnanlega — skuli finna svo mikið til, skuli með engu móti geta dulið sálarangist sína, þegar hann er staddr í Getsemane? Það verðr að eins á einn veg skiljanlegt. Hans kvöl og dauði er óendanlega meiri en allra annarra manna. Hann ber á saklausri, heilagri persónu sinni syndabyrði gjörvalls mannkynsins út í dauðann. Hann líðr og deyr sem fórnarlamb guðs. Það er leyndardómr friðþægingarinnar, sem gjörir það eðlilegt og skiljanlegt, að sálarangistin í Getsemane er einn sjálfsagðr þáttr í hans æfisögu og kemr einmitt fyrir á þeim tíma, sem guðspjallamennirnir votta. Láti allir þá sönnun fyrir megin-atriðinu í hinum kristna trúarlærdómi, sem í þessu liggr, vera sér ógleymanlega.

Á boðunardag Maríu.

Sálmr út af guðsp. þess dags, Lúk. 1, 26–38, eftir séra Valdemar Briem.

(Lag: Kom skapari, heilagi andi.)

1. Vér heyrum hér um undr enn,
það undr, sem er mest og stœrst.
Það undr snertir alla menn
og öllum mönnum stendr næst.

2. Guðs engill boðar undr það,
guðs andi framkvæmd veitir því,
guð faðir áðr á svo kvað,
guðs eigin sonr felst þar í.

3. það undr dýrt er holdgan hans,
er himneskt guðdómseðli bar,
guds ímynd skær er mynd tók manns,
oss mönnunum til frelsunar.

4. Sá, himins öll er hafði ráð,
varð hold á jörð og bjó oss hjá.
Ó, hvílíkt undr! hvílík náð!
ó, hvernig þetta verða má?

5. Sem spurt var fyrr svo spyrjum vér,
en spyrjum með um annað þá:
Vor sál, vort líf, vort hold er hér;
ó, hvernig þetta verða má?

6. Sjá, frœkorn það er furðu-smátt,
í frjóva jörð er hér menn sá,
en tré þó verðr harðla hátt;
ó, hvernig þetta verða má?

7. Sjá öldur hafsins œða' að strönd
og aftr síga landi frá.
Því stýrir einhver hulin hönd.
Ó, hvernig þetta verða má?

8. Um himingeiminn svífr sól,
já, sólnakerfi tignarhá,
svo jafnt og þétt um himins hjól;
ó, hvernig þetta verða má?

9. Eg skil ei verkin skaparans;
eg skil það fæsta' af því, eg sé;
en undrast hlýt eg almátt hans,
er allt það látið fær í té.

10. En víst ei neitt að óttast er,
þótt ei vér skiljum ráð hans há;
hans náðar allir njótum vér,
og nóg á oss að vera þá.

„Þekking og hógværð."

,,Verði ljós!''—Janúar-blaðið—kemr með grein með þessari fyrirsögn frá hr. Haraldi Níelssyni. Sú grein er til orðin út af mótsögninni í framkomu hans og annars manns, þeirri, er eg benti á í ,,Sam.'' síðastliðið sumar (í Ágúst). Að því er sjálfan sig snertir varpar hann þar ljósi yfir þá mótsögn eins og til var mælzt. Og hann ætlast til, að þetta tvennt— ,,þekking'' hans og ,,hógværð''—sjáist skýrt í þeirri ljósbirtu. Það er sérstaklega *þekking* hans í biblíu-vísindum, sem hann vill opinbera. En sá slæmi hængr er á þeirri opinberunartilraun, að hún varpar talsverðum skugga á *hógværðina* hjá hon-

um. Hann minnir oss á það, að hann hafi sex ár lagt stund á guðfræði við háskólann í Kaupmannahöfn, hlýtt á fyrirlestra prófessoranna þar um gamla testamentið og ,,biblíu-rannsóknirnar" og lært bækr þeirra og annarra fræðimanna um þau efni, og síðan leyst af hendi próf í öllum þeim háu vísindum; enn fremr nú all-lengi unnið að nýrri þýðing gamla testamentisins á vora tungu, og því verki samfara allt af verið að læra meira og meira. ,,Og enn gæti eg" —segir hann—,,vitnað í það, að eg hefi dvalið allt að því árlangt við háskólana í Halle og Cambridge, eingöngu til þess að kynna mér frummál gamla testamentisins." Það allt, sem hann kemr hér með til þess að sanna lærdóm sinn, ber alls ekki vott um hógværð; það líkist miklu fremr því, sem venjulega er kallað sjálfshól. Og svo var þetta líka með öllu óþarft, allra helzt í grein á móti mér; því þegar undir eins og deilumálið út af gamla testamentis ,,kritíkinni" komst hér á dagskrá, tók eg það fram í blaði þessu (,,Sam." XVI, 1), að vafalaust væri hr. Haraldr Níelsson lang-mesti hebreskufræðingrinn, sem komið hefði fram meðal Íslendinga bæði að fornu og nýju. Honum til hugnunar skal þetta nú afdráttarlaust endrtekið. En með öllum sínum lærdómi hefir hann þó ekki leitt nein rök að því, að nýju kenningarnar um uppruna gamla testamentis ritninganna sé sannleikr. Og þar sem þeim kenningum er sterklega neitað víðsvegar um hinn kristna heim af svo og svo mörgum fræðimönnum, sem að minnsta kosti eru fullt eins lærðir og hr. H. N., sumir þeirra vissulega miklu lærðari, þá ætti hann að una því með jafnaðargeði, þótt vér ekki sjáum oss fært að fylgja honum og lærifeðrum hans í blindni í því máli.

Hógværðin hefir því miðr ekki í þessari grein hr. Haralds gjörzt förunautr þekkingarinnar. Og það minnir á hin postullegu orð: ,,þekkingin gjörir stærilátan; — — svo ef einhver þykist mikill af þekking sinni, hann þekkir ekkert eins og þekkja ber" (1. Kor. 8, 1.2). En upp á hina niðrrífandi, sundrtætandi biblíu-,,kritík", sem hr. H. N. aðhyllist, meðferð þá á guðs orði heilagrar ritningar, sem í þeirri átt tíðkast, má vissulega heimfæra þessi ummæli Hallgríms Pétrssonar í passíusálminum einum:

,,Vilji því (þ. e. guðs orði) skifta skynsemd manns,
skilning sannleiksins þver.''

Hr. H. N. leggr mér það illa út, að eg með fám orðum gat um mótmæli Storjohans prests í Norvegi gegn fyrirlestri þeim, er Erik Stave, háskólakennarinn sœnski, flutti sumarið 1901 til þess að mæla með ,,kritíkinni''. Honum finnst eg hefði heldr átt að þýða fyrirlestr Svíans og leggja það erindi fram fyrir lesendr ,,Sam.'' Í því er heldr lítil sanngirni, þar sem eg einmitt þá var að eiga við þá öfga-staðhœfing, sem talsmenn ,,kritíkarinnar'' gjörðu sér svo mikið far um að ota fram, að ,,allir vísindalega menntaðir guðfrœðingar í flokki mótmælenda í Norðrálfunni'' hafi sömu skoðanir og þeir á biblíunni. Til vefengingar þeirri staðhœfing nefndi eg hinn norska prest sem dœmi, því eg var í engum efa um það, að hann myndi rétt talinn meðal ,,menntaðra guðfrœðinga''. Áðr hafði eg komið með brot af ritgjörð eftir annan guðfrœðing í Norvegi, sem líka gengr á móti hinum nýju kenningum og oflátungsskap þeim, sem þeim hefir verið samfara. Nú seinast hefir Heuch biskup látið til sín heyra, og eg hefi leyft mér að koma hér í blaðinu með sýnishorn af vitnisburðum hans gegn guðfrœðinni nýju og ,,kritíkinni''. En öll slík mótmæli vilja hinir íslenzku talsmenn ,,kritíkarinnar'' þegja í hel, þótt það vafalaust takist nú ekki lengr.

Hr. H. N. kvartar um, að allt af sé hér í þessu blaði við haft orðið ,,kritík''. Ekki er það þó frá málfrœðislegu sjónarmiði að hann kemr með þá umkvörtun, heldr af því, að hann er hræddr um, að í það sé lögð ill og óvirðuleg merking. Í stað þess notar hann og þeir félagar, sem gefa ,,Verði ljós!'' út, orðið ,,biblíu-rannsóknir'' eða — enn betra — ,,hin vísindalega niðrstaða biblíu-rannsóknanna''. Há-virðuleg nöfn. En myndi ekki líkt standa á fyrir þeim, er staðið hafa fyrir því orðavali, eins og Eiríki hinum rauða, þá er hann gaf jöklalandinu, sem hann fann í norðrhöfum, nafnið Grœnaland? Hann þóttist vita, að menn myndi fýsa þangað, ef landið héti vel.

Hr. H. N. ber þá ósk fram um leið og hann á gamlaársdag slær botninn í greinina í ,,Verði ljós!'' út af ,,þekking

og hógværð" sinni, að eg megi nú, eins og hann orðar það, „gjöra bragarbót í biblíu-rannsókna-málinu", með öðrum orðum: snúast þar inn á sína skoðan. Hann kveðst einskis betra geta óskað mér og blaði þessu. Þetta er vitanlega í hjartanlegri einlægni mælt. En hann hefir vissulega ekki athugað, hvað það myndi þýða, ef þessi ósk hans næði að rætast — það nefnilega, að eg træði undir fótunum aðal-greinina í grundvallarlögum kirkjufélagsins lúterska, sem eg tilheyri, þá grundvallarlagagrein, sem fastákveðið er um að aldrei verði breytt. Sú grein er að efninu til samhljóða því, er stendr í grundvallarlögum allra lúterskra kirkjufélaga í Vestrheimi, og að því er eg veit bezt einnig allra evangeliskra kirkjufélaga, þótt ekki sé lútersk. En greinin hljóðar svo :

„Kirkjufélagið trúir því, að heilög ritning, — það er: hinar kanónisku bækr gamla og nýja testamentisins, — sé guðs opinberaða orð, og hin eina sanna og áreiðanlega regla fyrir trú manna, kenning og lífi."

Vill minn kæri bróðir, hr. H. N., þegar hann hugsar sig vel um, halda óskinni um „bragarbótina" áfram ?

Jón Bjarnason.

Bréf það, er hér fer á eftir, til ritstjóra „Sam.", ritar hr. Gunnsteinn Eyjólfsson frá Íslendingafljóti, 3. Marz, út af því, er vér sögðum í síðasta blaði um þýðing séra Mattíasar Jokkumssonar á *Crossing the Bar*. Bréfritarinn á þökk skilið fyrir upplýsinguna. Vert er um leið að geta þess, að í þýðing kvæðisins, sem vér komum með í óbundnu máli (bls. 186), hefir við prentanina í mörgum eintökum blaðsins fallið burt *í* á milli orðanna *hryggð* og *burtfarar-kveðjunni*.

„Rétt nýlega hefir mér borizt í hendr 12. númer af 17. árg. „Sam.", þar sem þér fellið all-harðan dóm um þýðing séra Mattíasar á kvæði Tennysons „Crossing the Bar". Þér segið. að hann „skaðskemmi það bæði í trúarlegu og skáldskaparlegu tilliti". Af því það er mér að kenna að þýðing þessi er til orðin, þá finn eg það skyldu mína að forsvara hana með nokkrum orðum.

Þér gangið alveg fram hjá því atriði, að Tennyson

breytti sjálfr kvæðinu. Hann gjörði það til þess að tónskáldið Arthur Sullivan gæti samið lag við það, sem Sullivan ekki gat eins og það lá fyrir í þess upphaflegu mynd, eins og gefr að skilja, því það er ekki orkt eftir neinum söngreglum. Kvæðið er þannig í sinni breyttu mynd :

Sunset and evening star,
And one clear call for me!
And may there be no moaning bar,
When I put out to sea,

But moving tide asleep,
Too full for sound and foam,
When that which drew from out the deep
Turns to its earliest home.

Twilight and evening bell,
And after that the dark!
And may there be no sad farewell,
When I at last embark,

But tho' from Time and Place
The flood may bear me far,
I hope to see my Pilot's face,
When I have crost the Bar.

Eg bað séra Mattías að þýða textann, því eg vildi fá lagið í safn af sönglögum, sem eg var þá að búa undir prentun og nú er verið að prenta á Íslandi. Þýðingin notast ágætlega vel við lagið. Og þegar tekið er tillit til þess, hvað Tennyson sjálfr dró mikið úr kvæðinu, þá er naumast hœgt að segja, að séra Mattías ,,skaðskemmi það bæði í trúarlegu og skáldskaparlegu tilliti.'' Frá sjónarmiði söngfrœðings skemmir hann það ekkert; en hvað snertir trúarlegu og skáldskaparlegu hliðina, þá er líklegt að hann hefði getað gjört betr; en þegar dœma skal með sanngirni, þá má ekki gleyma því, að séra Mattías þýddi það sem *söngtexta*, og það vakti fyrir honum fyrst og fremst að fá það í þann búning, að lag Sullivans gæti notazt við það.''

Hr. Ólafr S. Thorgeirsson, 644 William Ave., er féhirðir ,,Sameiningarinnar''.

,,SAMEININGIN'' kemr út mánaðarlega, 12 númer á ári. Sunnudagsskólablaðið ,,Kennarinn'' fylgir með ,,Sam.'' í hverjum mánuði. Ritstjóri ,,Kennarans'' er séra N. Steingrímr Þorláksson, West Selkirk, Man. Árgangsverð beggja blaðanna að eins \$1; greiðist fyrirfram.—Skrifstofa ,,Sam.'': 704 Ross Ave., Winnipeg, Manitoba, Canada,—Útgáfunefnd: JÓN BJARNASON, (ritstj.), FRIÐRIK J. BERGMANN, ÓLAFR S. ÞORGEIRSSON, BJÖRN B. JÓNSSON, N. STEINGRÍMR ÞORLÁKSSON.

Prentsmiðja Lögbergs. — Winnipeg.